
La participació del Tercer Sector en plans locals d'inclusió social

E4 Eines del Tercer
Sector Social

La participació del Tercer Sector en plans locals d'inclusió social

Eines del Tercer Sector Social és una col·lecció de publicacions pràctiques de la taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya destinada a enfortir les capacitats del tercer Sector Social català. La col·lecció s'adreça principalment a les més de 3000 organitzacions socials vinculades a la taula per mitjà de les seves entitats membres, al seu personal remunerat i voluntari, i a totes les institucions, els acadèmics, els mitjans de comunicació i els professionals interessats en aquests temes.

E4 - La participació del Tercer Sector en els Plans locals d'inclusió social

La participació del Tercer Sector en els Plans locals d'inclusió social

EDITA Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

REALITZACIÓ Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, João Lobo, Lluís Toledano

© Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya Barcelona, març 2010

AMB EL SUPORT DE Generalitat de Catalunya, Diputació de Barcelona i Ajuntament de Barcelona

CONCEPCIÓ GRÀFICA I DISSENY Fundació Catalana de l'Esplai - Suport Associatiu

IMPRESSA Icària Arts Gràfiques

DIPÒSIT LEGAL xxx

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

www.tercersector.cat

Les publicacions de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya estan pensades per la seva màxima difusió i volen contribuir a la millora del tercer sector social. S'autoritza la distribució, còpia i reutilització sempre que es faci sense ànim de lucre i reconeixent l'autoria. Les publicacions es poden descarregar gratuïtament a **www.tercersector.cat**

E4 Eines del Tercer Sector Social

Casa del Mar

Generalitat de Catalunya
Departament de Governació i Administracions Públiques
Secretaria d'Acció Ciutadana

Presentació

Més d'1,2 milions de persones viuen en condicions de pobresa relativa a Catalunya. Les demandes per garantir allò més bàsic i necessari creixen dia a dia, arribant a més d'un 53% de les llars catalanes que reben alguna mena de prestació social. Les persones i els col·lectius més afectats els trobem, en primer lloc, en els joves amb un atur juvenil que en els darrers dos anys s'ha triplicat, la qual cosa pot implicar que de forma exponencial es desencadenin altres situacions com per exemple el retard en l'emancipació. En segon lloc, en els treballadors amb baixa formació i qualificació professional, amb la dificultat que presenten per accedir a un lloc de feina o incorporar-se de nou al mercat de treball. I per últim, en els immigrants, als quals a la situació de precarietat laboral i formativa cal sumar-li moltes vegades la manca de xarxa i suport social.

Moltes vegades quan parlem d'aquests rostres de la crisi també cal pensar amb les famílies que hi ha darrera i que hi depenen totalment, o amb les famílies monoparentals que només compten amb una font d'ingressos per subsistir.

Aquesta crisi és només una de les manifestacions d'una crisi molt més ampla que afecta també l'àmbit polític i social i per tant els seus efectes depassen també allò estrictament econòmic. Des de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya i l'Institut Ca-

talà d'Assistència i Serveis Socials (ICASS) del Departament d'Acció social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya entenem que la lluita contra la pobresa i l'exclusió social ha d'esdevenir una prioritat en les polítiques públiques, en els sectors i agents socials i també en el conjunt de la societat. Aquest posicionament col·lectiu ha de permetre abordar les desigualtats, treballar per la cohesió social i en definitiva posar a la persona en el centre de totes les polítiques i actuacions que avui en dia es realitzen tant a nivell autonòmic com a nivell local a casa nostra.

La finalitat del quadern que aquí presentem és la de traslladar als responsables de les polítiques d'inclusió social, així com al conjunt del tercer sector social, el treball realitzat en el seminari organitzat a l'octubre del 2009 per la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya i l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials del Departament d'Acció social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya, amb la col·laboració de la Fundació Luis Vives. Allà es van abordar temes tant crucials com el desenvolupament de les polítiques d'inclusió social i la implementació a nivell territorial dels Plans Locals d'Inclusió.

Àngels Guiteras

Presidenta

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

La lluita contra la pobresa i l'exclusió social constitueix una prioritat del Govern de la Generalitat que fa una aposta decidida per la inclusió social. En aquest sentit el Pla per a la inclusió i cohesió social de Catalunya 2006-2009 i els plans d'inclusió locals i comarcals que es deriven de les directrius europees constitueixen eines per concretar accions efectives en el territori.

L'ICASS des de l'any 2006 impulsa el Programa de desenvolupament dels Plans locals d'inclusió social per tal d'oferir suport tècnic i econòmic als municipis i consells comarcals en la lluita contra el fenomen de l'exclusió social. En l'actualitat tenim en marxa 32 Plans locals arreu de Catalunya.

Un dels aspectes clau en el desenvolupament d'aquests plans el constitueix la participació de les entitats d'iniciativa social en el diagnòstic de la realitat social del territori i en la determinació de les actuacions a realitzar. Per aquest motiu hem volgut treballar, en el Seminari de Formació Permanent i Treball en Xarxa d'aquest any 2009, un mòdul específic de participació del Tercer Sector en els Plans locals d'inclusió social, per tal d'establir i compartir bones pràctiques participatives en l'àmbit local. En aquest context, juntament amb la Taula d'entitats del Tercer Sector Social, varem decidir aprofitar el marc d'aquesta Jornada per continuar reflexionant sobre aquest tema.

Les principals conclusions del Seminari 2009 han estat:

1. Consensuar algunes definicions:

- Participació és un procés o metodologia de treball compartit a través del qual un conjunt d'actors socials s'impliquen en major o menor mesura en aspectes de la vida pública.
- El treball en xarxa és un procés de treball cooperatiu entre diversos agents del territori i departaments de la Generalitat a través del qual per arribar a un objectiu comú han de tenir una necessitat compartida. El treball en xarxa implica cooperar, col·laborar, coordinar i compartir informació. Entre altres, el treball en xarxa permet optimitzar els recursos.

- **2. Importància de recollir els aprenentatges empírics dels tècnics dels ens locals que han participat en aquest espai.** Concretament respecte als següents punts: retorn dels resultats als participants, rellevància política del pla d'inclusió, definició i coherència dels objectius, òrgans permanents, continuïtat dels processos, incorporar a les persones més vulnerables en els processos de participació del Pla d'Inclusió, recursos humans i econòmics.

No es podia obviar una reflexió sobre les mesures que s'estan impulsant des de l'Administració Pública i la iniciativa social per fer front a les situacions de precarietat incrementades per la crisi econòmica. Precisament les mesures que s'impulsen des del Govern de la Generalitat s'han articulades amb uns criteris i directrius que segurament marcaran el Pla d'Acció per a la Inclusió Social que estem elaborant i que esperem aprovar durant l'any 2010. De fet aquesta crisi no ha fet més que posar de relleu la persistència dels factors estructurals de la pobresa i la exclusió social. Aquests factors ja eren coneguts, però ara a la pobresa ja enquistada s'hi han incorporat nous segments de població amb un nou perfil, tot ampliant-se els marges de vulnerabilitat de persones i famílies que mai s'haguessin vist afectades per situacions de pobresa.

Per tant, ara més que mai, cal multiplicar els esforços que s'hi dediquen a combatre la pobresa i l'exclusió social, fent una especial atenció als factors principals que augmenten els riscs d'exclusió: atur de llarga durada, insuficiència de rendes, fracàs escolar, baixa qualificació, condicions precàries d'habitatge i problemes de salut, entre altres.

Sra. Carolina Homar

Directora general de l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya

Índex

Continguts

Introducció	12
Objectius	14
Desenvolupament del seminari	16

Introducció

E4

En el marc del Projecte Europeu "A favor de la inclusió social Integractúa", a l'octubre de 2009 es va celebrar a Barcelona el seminari "La participació del Tercer Sector en els Plans Locals d'Inclusió Social" organitzat pel Grup d'Inclusió i Pobresa de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social, l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials del Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya i la Fundación Luis Vives. El seminari tenia com objectiu analitzar el moment actual de les polítiques d'inclusió social i la seva articulació amb el Tercer Sector; saber de les mesures que s'estaven assumint davant el moment de crisi tant a nivell europeu, estatal com autonòmic i conèixer de ben a prop la implementació dels Plans Locals d'Inclusió així com alguns models de xarxes locals per la inclusió social.

La sessió de treball va ser prou enriquidora i va posar de manifest la necessitat de seguir enfortint les polítiques d'inclusió social i especialment aquelles que són més properes a les persones, és a dir les d'àmbit local. I des d'aquesta realitat es va destacar la importància de treballar de forma coordinada i articulada entre les administracions i el tercer sector social per tal que les accions que tots plegats duem a terme no restin en allò intangible sinó, ans el contrari, possibilitin sinèrgies eficaces a favor de les polítiques d'inclusió i la cohesió social. Una cohesió social, d'altra banda, entesa i construïda a partir d'objectius i estratègies compartides, a partir d'una gestió de projectes en xarxa i de la impregnació d'un seguit de valors basats en la convivència, la tolerància, la solidaritat i la cooperació que permetin desenvolupar lideratges democràtics i participatius i una cultura ciutadana basada en la implicació i el compromís.

Objectius

E4

Els objectius del seminari van girar entorn tres grans línies enfocades totes elles en la implementació i desenvolupament dels Plans Locals d'Inclusió Social i la vertebració amb el Tercer Sector Social:

- Reflexionar sobre l'articulació entre el Tercer Sector i l'Administració pública per al desenvolupament de polítiques d'inclusió social i l'oportunitat que constitueix la implantació dels plans locals.
- Debatre sobre les condicions que possibiliten l'execució, a nivell local, dels plans d'inclusió social.
- Definir els reptes i les prioritats d'actuació en el moment de generar i implantar els plans d'inclusió en l'àmbit local.

Desenvolupament del seminari

E4

Inauguració

Alia Chahin, responsable d'Assumptes Internacionals de la Fundació Luis Vives.

El projecte «A favor de la inclusió social», que va néixer el 2007, ha estat estructurat al voltant de dos eixos fonamentals: d'una banda, l'anàlisi i el debat i, de l'altra, la informació, la sensibilització i la comunicació. Des de llavors, s'han dut a terme catorze seminaris a cinc comunitats autònomes i una sèrie de publicacions. Aquest any i l'any que ve, aprofitant l'Any Europeu de Lluita contra la Pobresa, hem volgut descendir al plànol local i també arribar a altres sectors de la societat, com les universitats i el sector publicitari.

Carlos Susías, president d'EAPN-ES (European Anti Poverty Network - Espanya).

El projecte «A favor de la inclusió social» s'emmarca en l'Estratègia Europea per a la Inclusió Social (Estratègia de Lisboa) i en l'avaluació de la manera com aquesta s'ha materialitzat i aplicat en l'àmbit local. Ha arribat el moment d'avaluar el període 2000-2010, termini de l'Estratègia de Lisboa: és veritat que no s'han complert els objectius però sense aquests difícilment seríem on som. Ara cal que és plantegem una nova estratègia 2011-2020 amb objectius clars i indicadors que permetin avaluar-ne l'execució. El repte és important i té quatre àmbits: europeu, estatal, territorial - autòmic i local.

Per definir els nous objectius hem de treballar sis elements clau que s'han plantejat des del Tercer Sector: la renda mínima i suficient de ciutadania, el reforç dels serveis socials bàsics, el reforç i la reforma del finançament del Tercer Sector, el suport adreçat al desenvolupament econòmic vinculat a la economia social, el suport a una pujada de les pensions més baixes i la garantia d'un salari mínim decent i suficient. Tot això es materialitza en l'àmbit local, en què intervenen dues parts bàsiques: l'Administració pública, que lidera els processos, i l'àmbit social, que està implicat en tots els nuclis de la societat i que genera capital social i capital relacional, el que conseqüentment genera i enforteix la cohesió social.

Àngels Guiteras, presidenta de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.

La Taula forma part d'EAPN Espanya i treballem per a la consecució dels seus objectius. La inclusió social és un tema missional de la Taula des de la seva creació, i treballem perquè estigui present en l'agenda dels partits polítics. Aquesta és la segona Jornada sobre inclusió social; la primera la varem celebrar a Sabadell. El 2008, la Taula va crear un grup de treball per impulsar les accions de lluita contra la pobresa. La nova Junta també ha plantejat una vicepresidència específica per als temes d'inclusió social. En el 2n congrés del Tercer Sector hem aprovat un manifest, el primer punt del qual tracta de la lluita contra l'exclusió social, que encara continua vigent:

«La crisi està afectant principalment els sectors més vulnerables i les demandes per garantir el que és bàsic i necessari creixen dia a dia. Avui, la lluita contra la pobresa i l'exclusió social ha de ser una prioritat en les polítiques socials públiques i també en el conjunt de la societat: primer, perquè és de justícia i, segon, perquè també és necessària en termes de cohesió social. Catalunya ha d'impulsar un pla d'inclusió social amb recursos extraordinaris que combini l'acció immediata i urgent amb les estratègies a mitjà termini que possibilitin la progressiva autonomia de les persones que es trobin en una situació més precària. Ha de ser exemple i referent en el marc espanyol i europeu, que el 2010 celebrarà l'Any contra la Pobresa i que haurà de renovar amb més força l'Estratègia de Lisboa del 2000, coincidint amb la presidència espanyola de la UE. Per la nostra banda, el Tercer Sector i les seves entitats ens comprometem a reforçar la nostra prioritat amb els sectors que més ho necessiten, a treballar en l'atenció a les persones i a crear les condicions per generar la seva autonomia.»

M. Dolors Ruiz Bautista, *subdirectora general de Programes Socials del Ministeri de Sanitat i Política Social.*

La meua Direcció General treballa en l'estratègia nacional per la inclusió social, en la qual els plans nacionals són la forma de situar la política social en el marc de la UE. L'Estratègia de Lisboa es basa en el mètode obert de coordinació (MOC), que és un mètode de treball en què es fixen indicadors, s'elaboren plans nacionals i es comparteixen bones pràctiques. L'objectiu de l'Estratègia de Lisboa, eradicar la pobresa el 2010, no s'ha complert: hi ha hagut un creixement del PIB i de l'ocupació a tots els països de la UE, però els nivells de pobresa s'han mantingut.

El Comitè de Protecció Social de la Comissió Europea ha constituït un grup de treball específic sobre les causes del que ha passat i n'ha expressat les conclusions: són quatre missatges clau que poden ajudar a formular els objectius per a 2011-2020. És important fomentar l'ocupació però també no oblidar els qui són fora del mercat de treball de fa molt temps. La nostra missió és aprofitar la nostra presidència i l'Any Europeu de Lluita contra la Pobresa. L'Europa social dóna els seus fruits però encara així cal lluitar perquè la inclusió social sigui posada en el mateix pla que el creixement econòmic i l'ocupació.

Carolina Homar, *directora general de l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials (ICASS), Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya.*

Estem treballant amb el Tercer Sector perquè la lluita per la inclusió social s'acosti a l'àmbit local, això és, a les persones. Aquest concepte de proximitat és clau: estem treballant en 32 plans locals d'inclusió amb una inversió de tres milions d'euros.

>> Cada municipi ha de reflexionar sobre les condicions d'exclusió que es donen en el seu territori i treballar amb els diferents agents socials per posar-se d'acord en les accions que s'han de dur a terme conjuntament.

Estem contents que el Ministeri hagi triat l'experiència de Catalunya com a bona pràctica per ser compartida en el marc europeu.

La crisi complica la situació de l'exclusió social: la demanda social als ajuntaments es va incrementar un 30-40%. Això ens duu a actuar en dos sentits: reforçar les nostres estructures i afinar els nostres objectius respecte a la intervenció. Per ser més eficients hem de treballar per afavorir la inclusió social dels col·lectius més vulnera-

bles i donar respostes a aquells que s'han quedat sense feina fa poc. Aquesta reflexió l'hem compartit en la Taula d'Iniciativa Social creada fa tres mesos i formada per la Generalitat, les entitats socials més significatives i els ajuntaments. Les tres dimensions han trobat un espai comú per buscar solucions: reforç dels locals (3,5 milions d'euros per a les situacions d'emergència), acord per treballar un protocol comú de gestió de les ajudes d'emergència, disseny dels serveis socials en el marc de les polítiques d'inclusió social de la «cartera de serveis socials» i implantació d'una renda mínima d'inserció com a instrument d'inclusió social.

S'han pres també mesures de suport al Tercer Sector: fem una primera convocatòria perquè les entitats fomentin la innovació, implantem una estratègia per millorar la gestió de les entitats, volem donar visibilitat a les estratègies de clàusules socials per afavorir la contractació del Tercer Sector i estem col·laborant amb la Fundació Obra Social de Caixa Catalunya en un estudi sobre la capacitat que té el Tercer Sector de generar ocupació de qualitat.

Ponència: El rol del Tercer Sector i l'articulació amb les polítiques d'inclusió social

Imma Quintana, responsable de l'àmbit d'investigació sobre polítiques d'inclusió (IGOP)

Els canvis socials i l'extensió dels riscos d'exclusió social. Els factors clau del canvi actual són la fragmentació tridimensional de la societat (diversificació ètnica, canvi en la piràmide d'edats i pluralitat de formes de convivència familiar), l'impacta de l'economia postindustrial en el treball mercantil (atur i precarietat, flexibilitat dels processos productius) i el dèficit d'inclusivitat de l'estat del benestar (disseny poc inclusiu de les polítiques clàssiques, caràcter segregador dels mercats). Les conseqüències d'aquests canvis són la democratització del risc d'exclusió, l'emergència de l'exclusió com a fenomen multidimensional i com a procés, així com la distribució més complexa de riscos socials. Estem, doncs, davant un fenomen «polititzable»: són necessàries polítiques públiques que enforteixin la cohesió social.

Les polítiques de resposta per construir ciutadania i comunitat.

>> Calen noves polítiques que superin una visió unidimensional i que estiguin gestionades de forma integral i transversal.

Per assolir això, la manera de treballar ha de canviar:

>> Cal construir noves maneres d'entendre la ciutadania, millorar la relació entre la política i la societat i entendre que els poders públics no en són els únics protagonistes.

El paper dels poders públics és relacionar interessos i iniciatives i és aquí que l'aportació del Tercer Sector és clau. L'objectiu concret de les polítiques d'inclusió és donar respostes basades en mecanismes comunitaris, promocionar els processos col·lectius i aprofitar les competències de les persones en contextos socials determinats.

>> El Tercer Sector és un actor indispensable en la creació de xarxes de col·laboració, a més de tenir capacitat crítica i de promoure la transformació i l'abandó de pràctiques més paternalistes.

El Tercer Sector ajuda a crear una societat més participativa i inclusiva i fomenta la corresponsabilitat.

Amb la participació del Tercer Sector en la formulació i la implantació de les polítiques es creen processos més oberts i flexibles: es millora l'eficiència de les polítiques públiques i es fomenta el diàleg i la participació.

>> La governance es tradueix aquí en mecanismes i espais de transformació, en treball en xarxa i en la gestió comuna de la complexitat.

Es tracta de prendre decisions d'una altra manera i d'anar més enllà del diàleg.

Josep Maria Pascual, responsable de la Secretaria Tècnica de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva.

Hi ha dues concepcions als ajuntaments sobre els Plans locals d'inclusió social: una que planteja els temes d'inclusió social en la perspectiva d'aconseguir una ciutat inclusiva, això és, no es fixa només en els objectius de les polítiques socials sinó també en els d'altres àmbits, i l'altra que busca mesures per incidir en les persones en situació d'exclusió. Els dos plantejaments poden ser transversals, però jo opto pel primer, que és el que es desenvolupa, per exemple, als ajuntaments de Barcelona i Sant Boi, pels seus efectes preventius. Aquest primer model planteja una acció positiva respecte a les persones excloses dins un projecte general de ciutat i evita el perill de generar exclusió social a través d'altre tipus de polítiques. En el segon model, les polítiques socials són només un recurs de contenció de conflictes i el Tercer Sector és ajudat a través de subvencions.

Les polítiques de ciutat inclusiva tenen dos conceptes clau: transversalitat i integralitat i construcció col·lectiva i compartida. En una ciutat inclusiva, tots els sistemes de serveis tenen un objectiu prioritari, però cap objectiu és exclusiu

d'un sistema en particular. L'important és que totes les polítiques urbanes es dirigeixin a través d'objectius d'inclusió i cohesió social.

La cohesió és més que la reducció de desequilibris. És capacitat de respondre col·lectivament a reptes socials. Són objectius i una estratègia compartida, la gestió de projectes en xarxa i la generació d'una cultura ciutadana de compromís. Els valors cívics que generen cohesió, perquè generen interacció humana, són la convivència, la tolerància i la solidaritat. El lideratge polític ha de consistir en la capacitat d'articular els diferents sectors.

El paper del Tercer Sector depèn de la visió que el govern en té.

El govern té tres funcions bàsiques: legislar, gestionar els fons públics i una funció relacional. És el pes relatiu d'aquestes funcions el que defineix el tipus de govern. Avui, trobem freqüentment un tipus de govern amb un pes molt gran de la funció de gestió, el que es diu el «gerencialisme»: centrat en la productivitat dels recursos, la valoració de l'empresa mercantil i en una visió dels usuaris com a consumidors. En aquest cas, hi ha una desapropiació ciutadana dels fons públics i el Tercer Sector es torna, llavors, secundari.

>> Hem d'anar cap a una governança democràtica, que és la forma de govern emergent, que gestiona les interdependències i involucra la ciutadania.

És una visió horitzontal que busca l'interès general per mitjà d'una construcció col·lectiva, liderada pels governs representatius del territori.

>> *Aquí, el paper del Tercer Sector és fonamental per identificar necessitats, fomentar la creativitat i la innovació, canalitzar el compromís de la ciutadania i generar capital social.*

El Tercer Sector es torna dipositari de la responsabilitat pública en la gestió dels serveis i això implica inversió dels beneficis, implicació dels usuaris i incidència en el dinamisme comunitari. Els principals reptes que es plantegen en aquest tipus de governança són l'abolició de les discriminacions i la quantificació dels resultats de les polítiques.

Taula rodona: Mesures per a la inclusió social en un moment de crisi

Jordi Estivill, *sociòleg i economista, assessor internacional dels observatoris de la pobresa i la inclusió social de Catalunya, Budapest i Lisboa*

Hi ha tres punts de la crisi internacional actual que condicionen la posició de la UE en els temes d'inclusió social: les seves arrels es troben en la crisi del 1973 i en el canvi de model productiu, posa en relleu un col·lapse ecològic planetari que té una dimensió alimentària als països subdesenvolupats i està canviant el sistema d'hegemonia mundial, amb la noció de «partenariat mundial» i l'emergència de noves potències.

A la Unió Europea cada vegada l'hi és més difícil tenir una veu comuna política i econòmica. Es torna a una idea d'Europa - Mercat i no política. Al mateix temps s'observa una tornada a les respostes estatals i hi ha una submissió creixent de les polítiques socials envers les laborals. La pobresa no està present en les agendes polítiques. L'important de Lisboa 2000 no han estat tant els Plans d'inclusió i el mètode obert de coordinació, que també, sinó el fet que s'ha vinculat creixement econòmic i lluita per la inclusió. Avui tornem al debat clàssic sobre si el creixement econòmic és condició necessària però insuficient per a la lluita contra la pobresa. Des de Brussel·les ens arriba el discurs que l'important és fixar objectius econòmics, de dèficit públic, de productivitat i eficiència en què l'estratègia europea d'inclusió ha passat a ser subalterna.

A Europa hi ha una tornada a velles representacions socials de l'exclusió que insistien en la culpabilització de les persones. En l'Eurobaròmetre 2007, un de cada cinc europeus afirmava pensar que la causa de la pobresa era la poca voluntat dels pobres de sortir d'aquesta situació. Això significa que cada vegada són més importants les mesures que tenen a veure amb la urgència i la pal·liació individual, estratègies que es basen en aquesta representació social de la pobresa.

Les bones notícies tenen a veure amb el territori: hi ha hagut una descentralització de les polítiques socials públiques, fins i tot als països de l'Est. L'Any Europeu de Lluita contra la Pobresa és menys una oportunitat que una ocasió. A Lisboa es deia que el 2010 era el moment en què es faria un balanç. Des de la Comissió se'n diu que l'any té quatre objectius: el reconeixement del dret a viure en dignitat, la participació de tots els actors, la cohesió social i el compromís en accions concretes. És una ocasió a escala europea, dels estats, i també per a Catalunya. Amb la Jornada d'avui, s'hauria de començar el procés que ens durà a posar-nos d'acord per definir un programa que ompli de contingut el 2010. En aquest sentit faig sis propostes concretes:

- Fer un balanç del que ha estat la història de la lluita contra la pobresa a Catalunya des dels anys setanta.
- Obrir el debat conceptual i estratègic sobre la pobresa, la vulnerabilitat i l'exclusió.
- Desenvolupar investigacions qualitatives i quantitatives sobre les conseqüències de la crisi i les estratègies individuals i col·lectives.

- Crear un fons de solidaritat per finançar projectes territorials de desenvolupament local i de lluita contra l'exclusió en el que puguin participar les entitats públiques i les del tercer sector
- Organitzar una trobada sobre experiències europees, regionals i locals, amb responsables dels governs regionals i elaborar un conjunt de propostes de cara a la presidència espanyola.
- Fer pressió perquè la presidència espanyola, una vegada mes, no passi desapercebuda en el camp social.

M. Dolors Ruiz Bautista, *subdirectora general de Programes Socials del Ministeri de Sanitat i Política Social*

Des del Ministeri som els encarregats de coordinar la realització del Pla nacional d'acció per a la inclusió social (PNAIn), hem estat designats per la Comissió Europea per ser organisme nacional d'execució de l'Any Europeu de Lluita contra la Pobresa i l'Exclusió Social i també som els responsables d'organitzar els esdeveniments en matèria de política social de la nostra presidència.

El PNAIn ha estat plantejat abans de la crisi. Espanya ha pujat molt més que altres països però també ha baixat més a causa de característiques del nostre mercat de treball. No obstant això, els cinc objectius prioritaris del PNAIn continuen vigents. El PNAIn se situa dins del marc del mètode obert de coordinació (MOC), que defineix indicadors a partir dels quals s'estableixen processos per assolir-los que es

plasmen en mesures i polítiques. Els PNAIn es desenvolupen en l'àmbit central, autonòmic i local: aquesta estratègia ens ha ajudat a treballar de manera coordinada i hem après els uns dels altres. El MOC vol implicar tots els actors en aquestes matèries i és aquí on entra el Tercer Sector, a través del Consell Estatal de les ONG i del Consell Estatal del Poble Gitano.

El PNAIn 2008-2010 ha seguit els objectius prioritaris de l'anterior. L'hem enfocat des d'una doble perspectiva: la inclusió activa (que significa que cal dedicar la mateixa atenció a l'enfortiment de les polítiques actives per a la inclusió en el mercat de treball, la garantia de recursos mínims i la garantia de serveis d'interès general) i plantar cara als reptes de la demografia (increment de les persones dependents i de la població immigrant).

En l'estratègia europea cal tenir consciència que posar objectius quantificats és un risc. En la propera estratègia 2011-2020 intentarem ser més coherents, i no definir objectius que no es puguin complir.

La destrucció d'ocupació s'ha donat sobretot en els homes, mentre que la proporció de dones en la vida activa ha augmentat: la crisi ha fet que la taxa d'ocupació femenina hagi augmentat i hagi reduït considerablement la taxa de temporalitat. Davant aquesta situació difícil, intentarem incrementar progressivament el salari mínim interprofessional perquè la gent es motivï a treballar amb un salari mínim.

Per a l'Any Europeu de Lluita contra la Pobresa

i l'Exclusió Social, la Comissió ha definit una estratègia de comunicació: el que es pretén és que sigui una campanya d'impacte perquè la població entengui que la pobresa és responsabilitat de tots, que constitueix un malbaratament de recursos humans i que la inversió per reduir-la té beneficis econòmics. El programa de l'Any ha estat presentat a la Comissió després que hàgim dut a terme un procés de consultes i hàgim elaborat un programa d'activitats que ja està en el web de la Comissió. Durant la Presidència celebrarem quatre actes importants: la conferència inaugural de l'Any Europeu a Madrid, el 21 de gener; la segona Cimera de la Població Gitana; un Manifest el 17 d'octubre; l'Acte de Clausura a la fi de l'any, i també una Declaració final amb la Presidència belga amb compromisos de futur.

Marina Sanchez, *coordinadora tècnica dels Programes d'Inclusió i Cohesió Social, ICASS, Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya.*

El Pla d'acció per a la inclusió i cohesió social a Catalunya 2009-2012 està en la línia del Pla del Govern de la Generalitat de Catalunya que defineix com a objectiu avançar cap a una societat plenament inclusiva potenciant el treball en xarxa amb altres institucions i entitats. En aquest moment, estem dissenyant el Pla d'Acció per a la Inclusió i cohesió Social a Catalunya 2010-2013, definint el marc teòric i els objectius que s'han de desenvolupar des de tots els Departaments de la Generalitat de Catalunya implicats i els òrgans que participarien en la seva implementació, seguiment i avaluació que es regularan mitjançant un Decret de la Generalitat. Un Eix prioritari es el Territorial

mitjançant el Programa de desenvolupament dels Plans locals d'Inclusió Social, amb la convenció, que el territori és clau per a la implementació de les polítiques que redueixin els factors generadors d'exclusió social, de les actuacions per atendre a les persones que la pateixen i la potenciació de la participació de la ciutadania i la dels agents que hi estan intervenint, tant públics com d'iniciativa social. El 2006, s'impulsa aquest Programa en el que la Generalitat de Catalunya hi destina 3.000.000,00€ anuals oferint tant suport econòmic com tècnic mitjançant, també des de l'any 2007, el Seminari de formació permanent i treball en xarxa.

Hem volgut donar coherència a les mesures previstes en el Pla i els criteris adoptats són els de l'Estratègia de Lisboa: garantia d'ingressos mínims, inclusió activa, atenció a la dependència, reforç dels serveis socials (xarxa professional d'acompanyament, atenció a la «trajectòria de vida»), ampliació a altres àmbits i agents, potenciació del món local, participació dels agents en la diagnosi i la presa de decisions...

Des dels Serveis Socials s'ha observat que la demanda s'ha incrementat molt, que s'està arribant a nous perfils de la població i que hi ha una saturació de la xarxa i un increment en les llistes d'espera. La necessitat són diverses: informació, serveis d'atenció a domicili, subministrament d'aigua i llum, habitatge, acompanyament de la inserció laboral, medicaments, etc. Hem descobert que altres departaments de la Generalitat ens podrien ajudar a plantar cara a totes aquestes necessitats i hem creat una Mesa Interdepartamental i una Taula d'Intervenció Social i Municipal, amb partici-

pació d'entitats socials i municipals. El que s'ha decidit és implantar la ràtio que preveu la Llei de serveis socials i reforçar els serveis d'atenció domiciliària, les prestacions econòmiques d'urgència social i de dependència, etc.

Hem volgut també donar una imatge del sector de serveis socials com a generador de llocs de treball i hem pres mesures per agilitar l'accés a la renda mínima d'inserció. Al mateix temps, estem treballant amb diferents departaments i agències per facilitar l'accés a l'alimentació i els subministraments. Quant a la prestació de lloguer, l'estem convertint en una prestació del tipus de la renda mínima, perquè pugui ser cobrada immediatament. Per a la inserció laboral, treballem en la flexibilització dels criteris d'accés i en un protocol de coordinació entre els Serveis Socials i les oficines del Servei d'Ocupació de Catalunya.

Com a mesures de govern, s'està treballant per arribar a acords amb els agents socials per afrontar la crisi. No obstant això s'està treballant en la elaboració d'una base de dades compartida i s'elaboren informes periòdics pel govern sobre els desenvolupament de les mesures interdepartamentals i els acords amb els agents locals i la iniciativa social.

L'Any 2010 serà "Any europeu de lluita contra la Pobresa i la Exclusió social", en el que es pretén fer balanç del desenvolupament de l'Estratègia de Lisboa 2000: 10 anys de desenvolupament de polítiques per a la Inclusió Social. L'Any 2010 el Departament d'Acció Social i Ciutadana organitzarà una Jornada sobre inclusió social per a presentar el Pla d'Acció per a la Inclusió i Cohe-

sió Social a Catalunya 2010-2013 (que el Govern de la Generalitat pretén ja tenir aprovat), el Programa de desenvolupament de Plans locals d'Inclusió, que ha estat designat com a "Bona pràctica" a nivell europeu i l'Observatori Català de la Pobresa, la Inclusió i la Vulnerabilitat Social i també en col·laboració amb ESN (European Social Services, Red europea de Servicios sociales) organitzarà la 18ª Conferència europea de Serveis Socials: "Retos y oportunidades para los servicios sociales en Europa: fomento de la atención y la inclusión en un difícil contexto económico y social", que es celebrarà els dies 21-23 de juny a Barcelona.

Àngels Nogué, *coordinadora de l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona*.

Des de l'esfera local, on es viu en primer lloc la crisi, s'estan generant respostes a través de polítiques de prevenció i de cohesió social. Els serveis socials municipals, com a contribució més important del món local a la construcció de l'Estat del Benestar, han de donar resposta a les situacions de necessitat personal bàsica des d'una concepció de dret, lluny de l'assistencialisme i l'estigmatització. Per això, estan fent un esforç a diferents nivells; de prioritització pressupostària; de dedicació i compromís de responsables i professionals, i de millora organitzativa, amb fórmules més eficaces de coordinació entre administracions, de concertació amb el tercer sector i de treball en xarxa.

>> Els Plans Locals d'Inclusió Social són una experiència en creixement que pretén impulsar i ordenar totes les actuacions del municipi en matèria d'inclusió, des d'una perspectiva transversal i comunitària que incorpora el valor afegit del tercer sector social.

Des de l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona, en col·laboració amb la Generalitat de Catalunya, s'ofereix suport als Plans Locals d'Inclusió Social, aportant model d'actuació, assessorament i formació. També s'assessora als municipis en la creació, l'impuls i la dinamització de taules d'inclusió social, que afavoreixen el treball transversal i en xarxa en el territori.

Des de l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona s'ofereix suport als serveis socials municipals davant la situació de crisi, amb mesures de foment de l'ocupació com el programa ILOQUID, d'inserció laboral en el sector de serveis a les persones, conjuntament amb l'Àrea de Desenvolupament Econòmic; el pla d'ocupació per a reforçar l'acollida dels serveis socials bàsics, amb el que s'han contractat 42 professionals, i el programa d'arranjament d'habitatges per a la gent gran, amb el Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya. També s'ofereix suport tècnic, amb el model de prestacions econòmiques de caràcter social i els serveis supramunicipals d'assessorament jurídic a persones usuàries de serveis socials en matèria d'habitatge, endeutament i família. D'altra ban-

da, l'any 2009, donant una resposta ràpida a les necessitats dels ajuntaments, s'han distribuït 6 milions d'euros per a ajuts d'urgència social a 301 ajuntaments de la província de Barcelona i 700.000 euros a 79 entitats socials per a projectes d'inclusió social.

Amb totes aquestes accions es vol promoure l'aliança entre administracions locals i tercer sector social. Cal optimitzar recursos i fer un esforç d'ordenació que ha de permetre consolidar estratègies de cooperació que millorin l'atenció que oferim a la ciutadania i ens ajudin a construir un model social més solidari i més cohesionat.

Teresa Crespo, *vicepresidenta de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya i coordinadora del Grup d'Inclusió*.

La Taula, des del seu naixement, té el compromís de lluitar contra la pobresa i això es veu clarament en el seu Pla estratègic, el Manifest del 2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya i el fet que sigui l'EAPN a Catalunya: el nostre objectiu és una societat més justa i igualitària.

La crisi està afectant un nombre molt elevat de famílies i el desenvolupament econòmic no ha incrementat ni el benestar social ni la igualtat. El 1983, la UE destinava a la protecció social el 28,7% del PIB, mentre que Espanya en dedicava el 24%. El 2005, la UE destinava el 27,8% del PIB a protecció social, mentre que Espanya el 20,8%. Hem, doncs, incrementat el diferencial de benestar social en relació amb Europa i hem perdut l'oportunitat de millorar la qualitat de

vida de la població. El paper del Tercer Sector en la lluita contra la pobresa és múltiple:

>> Treballem des de la proximitat, tenim experiència i competència en la intervenció, posseïm la capacitat d'actuar de forma proactiva

i no solament preventiva, i de pactar, de col·laborar de manera transversal. Estem preparats per participar en el nou model de governança: l'Administració té els recursos i indica les normes i el Tercer Sector, la capacitat d'actuar de manera molt ràpida.

Ajuntant aquests dos elements creem sinèrgies. De fet, existeix una gran sintonia entre el que es pretén fer amb els Plans d'inclusió i allò que el Tercer Sector pot oferir.

Els Plans d'inclusió són una bona notícia i estem totalment oberts a col·laborar-hi. Des del Grup d'Inclusió de la Taula hem visitat alguns plans i hem tingut una sensació agrejolça: ens entusiasmen les ganes d'avançar, però la implantació continua sent lenta. Sembla que la paraula participació ens hagi deixat perduts. Només es parla de participació i diagnosi mentre hauríem de prioritzar i definir clarament el que són objectius i el que només són instruments.

Taula rodona: Partenariat al món local per respondre a la crisi

Ricard Gomà, *tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona*

El 2003, l'equip polític de l'Ajuntament de Barcelona tenia clares dues coses: calia enfortir les polítiques socials i fer-ho de manera diferent. Es tractava de caminar cap a mecanismes estables de diàleg i participació. El 2005 hem presentat el Pla municipal per a la inclusió social, que ha estat un dels primers del país, i que plantejava dos elements: assumir la diagnosi que Barcelona és una ciutat amb una multiplicitat de riscos i definir polítiques transversals orientades als col·lectius més fràgils. Desitjàvem enfortir els Consells de Participació Social i estendre a tota la ciutat la metodologia d'acció comunitària. Això es materialitzaria amb l'Acord ciutadà per a una Barcelona inclusiva, xarxa d'acció entre l'Administració i el Tercer Sector, fundada el 2006 per dues-centes entitats de la ciutat. El 2008, varem començar a notar l'impacte de la crisi i a haver de revisar les prioritats del pla inicial. Es va elaborar llavors un Pla d'acció social contra la pobresa.

Podem parlar de sis mecanismes de participació del Tercer Sector en el conjunt de les polítiques públiques: la participació en el Consell de Benestar Social, l'acció comunitària a escala de barri, **l'Acord ciutadà (que agrupa 420 entitats de la ciutat i ha desenvolupat sis xarxes temàtiques d'acció)**, la participació de les entitats del Tercer Sector com a gestores d'equipaments i serveis d'utilitat pública, la

contractació socialment responsable i els convenis que donen suport a accions de les entitats generadores de valor públic.

Maria Rosa Ball, *regidora de l'Ajuntament de Lleida*

Disposem d'un Pla d'acció municipal que aposta per la cohesió social i representa un escenari d'oportunitats per al conjunt de la ciutadania. Un eix clau del Pla és que Lleida sigui «una ciutat de les persones». Els diferents plans municipals són integrals i transversals: el Pla local d'inclusió social, aprovat el 2008, el Pla d'acció per afavorir la participació i la inclusió de persones amb discapacitat, el Pla municipal d'igualtat de gènere, el Pla municipal de joventut, el Pla municipal d'immigració, etc. En tots aquests plans, els protocols de cooperació amb el Tercer Sector són una prioritat per al govern local.

Tenim el compromís d'afavorir la modernització i la innovació del Tercer Sector, amb el qual desitgem col·laborar de manera permanent i sostinguda. Cal exigir un esforç de transparència i qualitat per part de les entitats i col·laborar per afavorir-ne la democratització. Per a la diagnosi del Pla local d'inclusió, per exemple, han estat convidades cent vint entitats, setanta de les quals hi han participat activament.

Cristina Alsina, *tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Girona*

A Girona, encara no tenim el Pla d'inclusió presentat, però estem en fase d'elaboració i esperem tenir-lo acabat al desembre del 2009. El

Servei Municipal d'Ocupació ha treballat de manera molt intensa per oferir un servei integral i universal en matèria d'ocupació i formació.

El 1990-95 va començar el Programa UNYA-EST, en una zona específica de la ciutat, que ja plantejava una estratègia d'inserció amb interacció entre l'Administració, empreses d'inserció i entitats del Tercer Sector. No obstant això, només a la fi dels anys noranta es va formar el Consell Econòmic i Social, com a taula permanent de concertació amb diferents comissions de treball.

Cal subratllar el projecte EQUAL del 2005, primera gran experiència de concertació a escala local que tenia com a objectiu lluitar contra totes les formes de discriminació i desigualtat. El projecte Girona Innova, actualment, també planteja polítiques d'ocupació innovadores i forma persones per als serveis d'atenció a la dependència.

Anna Vives, *regidora de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell*

El nostre municipi de la Seu d'Urgell té una estructura demogràfica envellida i molt dispersa en el territori. El fet de ser ciutat fronterera condiona el context econòmic i social. Tenim Serveis Socials propis, encara que les competències estiguin delegades al Consell Comarcal. Un Consorci d'Atenció a les Persones aglutina els serveis socials bàsics i especialitzats, l'atenció a persones grans, les polítiques d'immigració i igualtat, etc. Aquest consorci treballa en comissions amb presència del Tercer Sector en el procés participatiu. Cal subratllar que el nom-

bre d'entitats que hi participen no té res a veure amb el de les grans ciutats.

El que ha estat innovador al nostre municipi ha estat el conjunt de mesures per pal·liar la crisi. Havíem observat un procés de canvi en els serveis socials bàsics amb increment del nombre d'usuaris i perfils nous amb una demanda econòmica explícita. Aquest nou perfil d'usuari és el de persones que viuen condicions circumstancials, presenten un quadre d'estrès i necessiten una ajuda puntual d'emergència. Hem vist que era necessari desvincular aquest tipus d'usuari dels serveis socials bàsics: tots els departaments han fet un gran esforç per afrontar la crisi en el marc del que es convertiria en la Borsa de Mesures per Pal·liar la Crisi. Hem creat cinc línies d'ajuda: famílies, gent gran, menjadors infantils, cistella bàsica, promoció de municipis i Banc del Temps.

Taula rodona: Models de xarxes locals per a la inclusió social

Francesc Martínez, referent tècnic dels Plans locals d'inclusió social de Catalunya, Departament d'Acció Social i Ciutadania, Generalitat de Catalunya.

El Departament d'Acció Social i Ciutadania (DASC) ha engegat el 2006 el programa de desenvolupament dels Plans locals per a la inclusió social, que té com a objectiu la cooperació financera d'aquest departament amb les àrees bàsiques de serveis socials.

>> El 2007, va començar el Seminari de formació permanent i treball en xarxa que promou l'ampliació de coneixement teòric i l'intercanvi de bones pràctiques entre els municipis.

En el marc d'aquest Seminari, els tècnics locals han arribat a definicions consensuades de participació i treball en xarxa i han expressat algunes conclusions: els Plans tenen rellevància política (les convocatòries dutes a terme per persones amb una responsabilitat política més gran han tingut més resposta); els objectius dels Plans han de ser coherents amb les necessitats reals de la ciutadania, de vegades cal crear òrgans permanents; els processos han de ser continuats (quan hi ha interrupcions després resulta més difícil reprendre el procés); les persones més vulnerables haurien de poder incorporar-se al procés d'elaboració dels Plans, etc.

Per al desenvolupament dels Plans locals es recomana el seguiment de la Guia metodològica dels Plans locals d'inclusió social, editada per la Diputació de Barcelona, i que posa èmfasi en la participació de tots els actors que formen part de la xarxa social que treballa en el territori.

Esther Henar, Xarxa del Districte de Barcelona Ciutat Vella.

Les entitats del Tercer Sector tenen la capacitat de detectar necessitats emergents, de crear sinèrgies i xarxes espontànies. La seva flexibilitat per organitzar-se els permet respondre amb major rapidesa als problemes. El treball fet per les entitats es passa als tècnics de l'Administració perquè el plasmin en polítiques públiques a través de circuits consolidats entre el que és públic i el Tercer Sector.

Un exemple del treball en xarxa és l'atenció socio sanitària adreçada a persones drogo-dependents, amb consum actiu i en situació d'extrema exclusió. El treball en xarxa ens ajuda en l'atenció als usuaris, però a més ens permet intercanviar informació, analitzar-ne i avaluar-ne els resultats i buscar estratègies conjuntes.

El compromís amb la vida col·lectiva de les nostres organitzacions, la capacitat per crear sinèrgies i xarxes espontànies, la fàcil adaptació sempre en el terreny i el context i la flexibilitat en la manera d'organitzar-nos facilita la possibilitat de donar respostes ràpides a situacions que requereixen d'una intervenció eficaç i urgent.

Davant de moments difícils i situacions compromeses, les associacions són capaces de posar

en marxa iniciatives que permetran a posteriori mostrar l'evidència de necessitats i aconseguir el compromís institucional. De forma paral·lela a la posada en marxa d'accions, el treball realitzat es traspasa als tècnics i responsables de l'administració per tal que l'assumeixin i ho reflecteixin en polítiques públiques. Arribar a això per nosaltres (les entitats del tercer sector) significa influir en el disseny de respostes més planificades, amb assignació de recursos i que deuen garantir la creació de xarxes i circuits consolidats entre allò públic i el tercer sector.

>> No és el nostre objectiu crear polítiques públiques, però sí influir perquè siguin coherents i s'ajustin a la realitat social que nosaltres coneixem. La preocupació i el treball per el bé públic ens legitimen com a referents i aliats en un mateix objectiu

i en aquest camp, el nostre valor afegit és esforçar-nos per què així sigui.

Pep Martí, Xarxa Local d'Entitats per a la Inclusió Social de Terrassa.

L'Associació d'Entitats per a la Inclusió (ALEI) de Terrassa, creada el 1999, està constituïda per 22 entitats molt diverses. El treball en xarxa aporta complexitat per impulsar accions conjuntes però quan ens posem d'acord, la capacitat i la potència són més grans i la comprensió de l'exclusió i del treball per a la inclusió és més global.

Tenim el compromís d'articular-nos per donar respostes a les necessitats que detectem i tre-

ballem amb un consell consultiu presidit per l'alcalde. Volem que tant l'Administració com les empreses puguin ser-ne còmplices.

A Terrassa, no disposem encara d'un Pla d'inclusió, però ja hem fet un diagnòstic i esperem que el futur pla vertebrï accions que donin rellevància a la col·laboració amb el Tercer Sector.

A ALEI estem treballant en tres dimensions: la protecció i l'acompanyament social, la inserció laboral i la inclusió residencial. Aquest treball es du a terme a través de projectes, d'incidència política i social, i de la sensibilització del sector i de la ciutadania.

Braulio Carlés, Xarxa del Pla local d'inclusió de Toledo.

L'objectiu general del Pla local de Toledo és facilitar els processos d'integració de persones i famílies socialment vulnerables o en situació d'exclusió social al municipi. La primera etapa del seu procés d'elaboració va ser el diagnòstic, compartit, dissenyat i animat per tècnics de GPI Consultors, desenvolupat a l'abril del 2005 i en el qual van participar administracions i ONG. La segona etapa va ser la constitució de la Taula Tècnica, del maig del 2005 a la fi d'octubre del 2006, amb representants d'administracions i entitats socials, durant la qual es va elaborar un esborrany de línies d'intervenció.

Les principals línies d'intervenció del Pla són l'accés a l'ocupació i a l'habitatge, l'educació i la joventut, la convivència intercultural i la participació social, el suport i la mediació sociofamiliar i l'accés a la salut. Les prioritats d'intervenció han seguit tres criteris: el pes demogràfic de la població afectada, la gravetat del problema i els beneficis i les possibilitats d'assolir els objectius..

Clausura

Toni Codina, *director de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.*

Presenta un Power point amb una síntesi dels continguts presentats al seminari tot destacant aquelles qüestions més remarcables i estratègiques que assenyalen tendències i línies de futur.

Marina Sanchez, *coordinadora tècnica dels Programes d'Inclusió i Cohesió Social, ICASS, Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya.*

Crec que estem davant d'un canvi de model, un canvi que ha de donar resposta als canvis socials, un canvi que ens obliga a noves formes de treballar i abordar les polítiques d'inclusió social. Aquests canvis suposen processos complexos en totes les organitzacions i no es produeixen automàticament.. es necessiten espais com el d'avui en el que compartim coneixement, estratègies de col·laboració i participació i l'objectiu comú de promoure la Inclusió Social a Catalunya. Des del DASC tindrem en consideració moltes de les conclusions d'aquesta Jornada d'avui.

Teresa Crespo, *vicepresidenta de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya i coordinadora del Grup d'Inclusió*

Avui s'han dit moltes coses que ens ajudaran a reflexionar sobre com continuar treballant per a la inclusió social. Junts podem treballar molt bé, Administració i Tercer Sector, i la Jornada ho demostra. Encara n'hem d'aprendre, però hem donat passos importants.

Intentarem ara reflexionar a partir de tot el material que hem treballat avui. Hem parlat del 2010 i segurament durant el proper any tindrem moltes ocasions per trobar-nos.

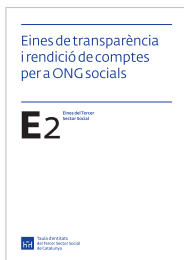
El 17 d'octubre és el Dia Internacional de Lluita contra la Pobresa i voldria dir-vos que la Taula ha signat un manifest que significa el nostre compromís per la inclusió social.

Col·lecció Eines editada per la **Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya**

Quadern que permet reflexionar sobre la influència dels factors de cost, per a que cada entitat pugui fer una valoració de quina és la seva situació, i pugui reflexionar a través d'algunes pautes sobre com l'afecten els diferents factors.

També es reflexiona sobre la situació del finançament a les entitats i s'analitzen alguns programes de suport a la qualitat. Per concloure, es presenten algunes reflexions finals al voltant dels costos de la qualitat.

Aquest quadern té com objectiu principal clarificar conceptes i oferir unes pautes d'actuació a les entitats perquè incorporin la transparència a les seves eines de comunicació i participació. La primera part de la publicació se centra en la reflexió, subratllant la importància de la cultura de la transparència i situant els conceptes bàsics per comprendre-la. El segon apartat és el de l'acció. En aquest es reflecteixen i s'estudien diferents eines, i s'assenyalen algunes pautes a seguir, com també a tenir en compte a l'hora d'utilitzar-les. La tercera part, que és la d'autoreflexió, conté unes fitxes perquè les entitats facin un test d'autodiagnòstic. Es traca d'unes orientacions en forma de preguntes que pretenen ser una eina per poder aplicar el que s'exposa en el quadern al context de cada entitat.

El propòsit d'aquesta publicació és contextualitzar els compromisos que integren la Carta de Qualitat en el dia a dia de les entitats del Tercer Sector Social d'una forma àgil, pràctica i visual. L'estructura del quadern es planteja seguint els tres nivells en què es divideix la Carta: les persones, la societat i les organitzacions. De cadascun dels 18 punts de la Carta es realitza una definició que contextualitza el compromís dins la realitat de les entitats. A continuació, s'exposa què representa per a les organitzacions tenir incorporat aquests aspectes i quines són les amenaces o debilitats que suposen no tenir-los presents. Això s'acompanya d'algunes apreciacions que poden ser d'utilitat en la incorporació del compromís en el funcionament de l'organització. Finalment, s'inclouen alguns casos on es reflexa el missatge de cadascun dels supòsits.

La participació del Tercer Sector en plans locals d'inclusió social

E4 Eines del Tercer
Sector Social

En col·laboració amb

En conveni amb

